

Innovatsion texnologiyalarni iqtisodiyotga ta'siri

Shahriyor Azimov
Urganch davlat universiteti

Annotatsiya: Zamonaviy innovatsion texnologiyalarni joriy etish korxonalar uchun ijobiy qadamdir. Innovatsion texnologiyalarni samarali axborotlashtirish makroiqtisodiy ko'rsatkichlar va korxonaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish jarayonlarini sezilarli darajada oshiradi, bu esa boshqaruv qarorlari sifati va darajasini, axborot jarayonlari va xizmatlari samaradorligini oshirishga olib keladi, bu esa o'z navbatida ijtimoiy-iqtisodiy, ilmiy, texnik, madaniy va hayotning boshqa ko'rsatkichlarini yaxshilaydi. Barcha jarayonlarda axborotlashtirishni joriy etish va zamonaviy innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish YAIM o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: global, texnologiya, bozor, innovatsiya, axborot, narx, moliya, korxonalar

Impact of innovative technologies on the economy

Shahriyor Azimov
Urganch State University

Abstract: The introduction of modern innovative technologies is a positive step for enterprises. Effective informatization of innovative technologies significantly increases macroeconomic indicators and socio-economic development processes of the enterprise, which leads to an increase in the quality and level of management decisions, the efficiency of information processes and services, which in turn improves socio-economic, scientific, technical, improves cultural and other indicators of life. The introduction of informatization in all processes and the development of modern innovative technologies have a positive effect on the growth of GDP.

Keywords: global, technology, market, innovation, information, price, finance, enterprise

Globalashuv va texnik taraqqiyot ularning o'zaro bog'liqligini oshirishni talab qiladi, shu bilan birga yangi tovar va xizmatlarning xalqaro bozorlariga chiqish imkonini beradigan innovatsion texnologiyalarni axborotlashtirish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Innovatsiyalardan foydalanish mamlakat iqtisodiyotini tarkibiy qayta qurishni jadallashtirish va uning investitsion jozibadorligi,

raqobatbardoshligi va moliyaviy barqarorligini oshirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy sharoitda makroiqtisodiy rivojlanishni ta'minlaydigan innovatsion texnologiyalarni axborotlashtirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish katta ahamiyatga ega. Axborotlashtirish jarayoni jamiyatning deyarli barcha sohalarini qamrab oladi va eng yangi innovatsion texnologiyalardan foydalanish bilan bog'liq. Axborotlashtirish muhim rol o'ynaydi va korxonalar uchun eng muhim harakatlantiruvchi kuchlardan biri hisoblanadi (Lisenko va Samsonova, 2011).

Innovatsion rivojlanish asosiy e'tiborni tubdan yangi progressiv texnologiyalardan foydalanishga o'tkazish, yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqarishga o'tish, innovatsion faoliyatda ilg'or tashkiliy va boshqaruv echimlari bilan tavsiflanadi, bu ham mikro, ham makroiqtisodiy tendentsiyalarga tegishli. Bu resurslarni tejaydigan va chiqindisiz texnologiyalarni rag'batlantiradigan iqtisodiyotning yangi turlarining afzalliklarini o'rnatish va oshkor qilishga yordam beradi. Inson faoliyatining ekologik xavfi, turli xil faoliyat turlarini sanoat miqyosida amalga oshirish atrof-muhitga salbiy harakatlar tizimini yaratadi. Shuning uchun aholi va atrof-muhit mavjudligini yaxshilash istiqbollari yaratish, shuningdek, insoniyatning jadal ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi natijasida tabiiy resurslarning kamayishi va atrof-muhit ifloslanishining salbiy oqibatlarini minimallashtirish aylanma iqtisodiyot tamoyillarini ishlab chiqish va qo'llash uchun zarur shartdir. Dumaloq iqtisodiyotning afzalliklarini asoslashning dolzarb muammolari, shuningdek, tarkibiy qismlar va biznesni axborotlashtirishni birlashtiradigan iqtisodiyotning yangi modelini shakllantirish uchun sanoatda, transportning har xil turlarida, inson faoliyati jarayonida moslashish uchun zarurdir. Atrof-muhitni muhofaza qilish va salbiy ta'sirni kamaytirish muammolari chiqindilarni qayta ishlash va yo'q qilishning asosiy shartidir. Bunday sharoitda aylanma iqtisodiyot tamoyillari ularning ishlashi uchun muhim vosita bo'lib, resurslarni tejash, ishlab chiqarish va qayta ishlash xarajatlariga pul tejash imkonini beradi. Yuqorida sanab o'tilgan jarayonlar iqtisodiy o'sish va barqarorlik darajasi bilan bevosita bog'liq bo'lgan makroiqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari hisoblanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi aylanma iqtisodiyot sharoitida innovatsion texnologiyalarni axborotlashtirish bilan bevosita bog'liq bo'lgan asosiy makroiqtisodiy tendentsiyalarni aniqlashdan iborat bo'lib, bu aylanma iqtisodiyot vositalari, usullari va shakllaridan yanada samarali foydalanish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, makroiqtisodiy tendentsiyalarni o'rganish ularning o'zaro ta'sirining yo'nalishlari (tarkibiy qismlari) va jarayonlarini asoslash uchun asosdir. Dumaloq iqtisodiyot kontseptsiyasining yuqori makroiqtisodiy rivojlanishga erishish usuli sifatida ahamiyati iqtisodiy rivojlanishning barcha bosqichlarida innovatsion texnologiyalarni axborotlashtirish tamoyillarini qo'llash orqali ta'minlanadi. Texnologik buyurtmalarining izchil o'zgarishi asosida asosiy innovatsiyalar yotadi. Vaqtning har bir lahzasida texnologiyalarning jami ijtimoiy takror ishlab chiqarish

siklini umumlashtiruvchi texnologik tuzilmalar bilan ifodalanishi mumkin. Ularning har biri o'ziga xos xususiyatni anglatadi, ma'lum bir buyurtma texnologiyalarining ishlash usuli yangi sifatni yaratadi, barqaror texnologiya, unda xarakterli prinsip ustunlik qiladi.

Iqtisodiyot fanida ko'plab tadqiqotchilar tomonidan tasdiqlangan tasnif ishlab chiqilgan bo'lib, u beshta ishlaydigan texnologik buyurtmalarni, shuningdek, paydo bo'layotgan istiqbolli oltita tartibni o'z ichiga oladi. Ijtimoiy rivojlanishni boshqarishning asosiy vazifasi yangi texnologik tartibdagi texnologiyalarni kengaytirilgan takror ishlab chiqarish uchun sharoit yaratishdir. Shu sababli, texnologik tuzilish miqyosining "o'sish nuqtalari"ni hisobga olgan holda, asosiy muammolarni hal qilishda shunchaki resurslarning konsentratsiyasi unchalik istiqbolli emas. Turmush tarzini rivojlantirish ajralmas texnologik tizimning ichki muvozanati bilan tavsiflanishi, uning 23 samaradorligini ta'minlashi kerak. "Muvozanat holati" o'zaro ta'sir qiluvchi texnologiyalarning barcha jihatlari va ularning elementlarini, shu jumladan yangi ishchi va yangi ijtimoiy mehnatni tashkil qilishni o'z ichiga oladi. Shu sababli ham markaziy aloqasi yangi bo'lgan texnologiyalarning tashkiliy va iqtisodiy tuzilmalarni ajratmasdan ko'rib chiqish kerak. Bu esa o'z navbatida, faqat innovatsion turdagi yangi iqtisodiy tuzilmalarni shakllantirish (yoki mavjudligini o'zgartirish) asosida amalga oshiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish g'oyalari va sanoat tuzilmasini o'rtadan yuqori darajaga olib chiqishning asosiy vazifalari.
2. Raqamli iqtisodiyotga asoslangan Xitoy ishlab chiqarishini o'zgartirish va modernizatsiya qilish bo'yicha tadqiqotlar. Iqtisodiy nazariya va amaliyot.
3. THE PERSPECTIVES OF DIGITAL ECONOMY FOR UZBEKISTAN: A NEW STAGE, Rajapova Madina Faridunovna¹ 1PhD student, TSUE, e-mail: m.rajabova@tsue.uz
4. Project Information Document/ Integrated Safeguards Data Sheet (PID/ISDS) Concept Stage | Date Prepared/Updated: 05-Sep-2018 | Report No: PIDISDSC24091 Public, : <http://www.worldbank.org/projects>